

M. Irod. O.

12405

ŐSEIM NYOMÁN

KÖLTEMÉNYEK

IRTA

SZABOLCSKA MIHÁLY

BUDAPEST

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA

1928

18. v. 1001.
0. 12105.

ŐSEIM NYOMÁN

KÖLTEMÉNYEK

IRTA

SZABOLCSKA MIHÁLY

BUDAPEST

A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA

1928

Sylvester Nyomdai Műintézet, Tahitótfalu.

ELŐSZÓ

E verseskönyvemhez kivételesen így kell elmondanom egyet-mást, ez előszó formájában.

— *A könyv címéről mindenekelőtt annyit, hogy ez egy versem címén túl valami mást is akar jelenteni. Azokat az őseimet t. i., akik Lehel óta a Tinódi Sebestyéneken, a Lantos diákokon, a kisebb-nagyobb poétákon át hozzámig magyarul verseltek, énekeltek és dalolgattak. Magyarul és magyarosan. Vagyis magyarok voltak nemcsak nyelvükre, de szívükre, lelkükre is.*

Ezen a megkülönböztetésen pedig ne akadjon senki fent. Mióta nemzetközi magyarok vannak: ilyen magyar költők is vannak. Jók, rosszak egyaránt. Am ezekkel én nem tartom az atyafiságot! ...

Ezt akarja a könyvem címe előre bejelenteni.

— *Maguk a versek természetesen lapokban, fo-*

lyóiratokban elszórva, egyenként már csaknem mind megjelentek. „Napvilágot láttak“, — ahogy mondani szokás. Sőt egynéhány versem (az első ciklus darabjaiból) már könyvben is próbálkozott volna így napvilágra, a közönség elé, de mikorra éme szóban forgó könyvem tulajdonképpen megjelenhetett: akkorára Magyarországon fájdalom, már nem igen volt se napvilág, se olvasóközönség. (Tisztes íráshoz való közönség ti. i.) Ezért látom indokoltnak és megengedhetőnek újra felvenni itt néhány versemet, melyek előbb „a nyilvánosság kizárásával“-formán jelentek meg.

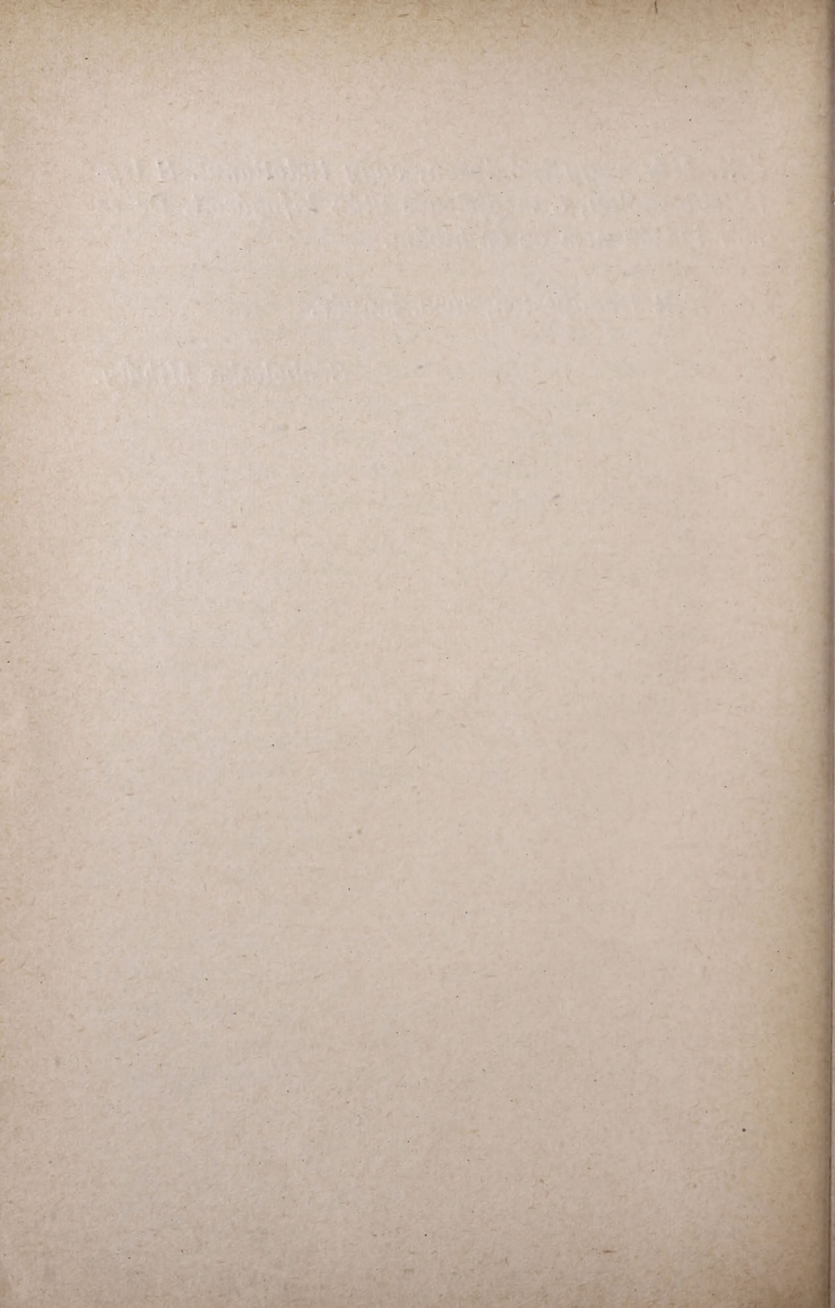
— Még csak az „Idegenben“ alcím alá foglalt versekhez van némi mondanivalóm.

Szándékom volt e szomorú, nehéz időkből egy egész külön kötetre való ú. n. „irredenta“ verset foglalni össze kiadásra. Ezek közül a legtöbb még lapokban sem jelent meg. Régi, rendes kiadóm azonban húzódozott ettől a tervtől. Legalább nem igen kapott rajta! Nem az egyes versek ellen lehetett pedig kifogása, mert ezeket nem is olvasta, hanem a műfaj ellen. Ezen még jobban eltűnődtem. És — nemcsak elejtettem (egyelőre legalább) egy ilyen külön kötet tervét, de nagyon vigyáztam arra is, hogy itt a legnemesebb magyar márka alatt, a Tekintetes Akadémia eresze alá húzódva, ebbe a könyvembe ilyen fajta verseimből csak azokat vegyem föl, amelyeket annak idején a hivatalos román cenzura is áteng-

dett. Már vagy tudatosan, vagy tudatlanul. S legfölebb utólag, a megjelenés után kifogásolt. De ez már igazán nem az én hibám.

Kelt Budapesten, 1928. január.

Szabolcska Mihály.

I.

ALMOK. ŐSZI HANGULATOK

Jelige:

Csalfán az én világom
Álmok világa volt.
A lelkem: délibábok,
Szépségek, színek, álmok
Rontó varázslatába vont.

THE HISTORY OF THE

REIGN OF

CHARLES THE FIRST
BY
JOHN BURNET
OF
SCOTLAND
IN
PARLIAMENTS
AND
COUNCILS
OF GREAT BRITAIN
AND IRELAND
IN THE YEAR 1688

SZÁLL, SZÁLL AZ IDŐ

Száll, száll az idő, ki tudja, hová száll;
Száll suhanóbban az őszi madárnál,
Ki a sárguló, bús tarlókon át:
Keresi messzi, másik, szebb honát!

Szálló időnk is költöző madár tán,
S e földi tájak hervadóra váltán:
Más, szebb világok felé száll velünk,
Hol új mezőkön új tavaszt lelünk!...

— Hóreb hegye csak ez a földi élet,
Túl rajta, ott az ígért szent vidékek...
Hol soha el nem pazarolhatunk:
Szálló időnk, elsuhanó napunk!

ÁKÁCFA-VIRÁGZÁS IDEJÉN

Valami kész csoda esett minálunk:
Csupa merő gondtalanság a házunk,
Mint valami szerelmes pár háztája...
— Ablakunkon bebólintgat
Az ákácfa virága!

Feleségem felhőtelen vidámság,
Szellőzteti a menyasszony-ruháját,
S rá-rákezd egy régi, meleg nótára...
— Ablakunkon bebólintgat
Az ákácfa virága!

Nagyanyó is, nyolevan éve súlyával.
Bibelődni elfelejt a halállal.
Emlékezzet eladó-lány korára...
— Ablakunkon bebólintgat
Az ákácfa virága!

Èn magam is — ezer gondom mit bánom!
Minden virág nekem nyit a határon.
Bolond aki gondol is a gondjára...
— Ablakunkon bebólintgat
Az ákácfa virága!

DEBRECENBEN

Utcáról-utcára elmerengve járok,
Keresek egy régen rombadőlt világot.
Mintha egy-egy nyom még megvolna belőle:
Kereselem, kereselem, a Kossuth-utcáról
Ki a Nagyerdőre.

Utcáról-utcára mélázva bolyongok...
Integetnek felém az ákácfa lombok,
Alig ereszt tovább a virág alóluk...
Mintha álmainnak egy fehér darabja
Integetne róluk!

Utcáról-utcára szomorúbban járok...
Keresek egy régen rombadőlt világot.
Lehet igaz sem volt, — tán csak én álmodtam:
Valamikor ilyen ákácfavirágos,
Tavaszi napokban!

AZ ÖREG HEGEDŐS

Az öreg hegedős hajh, belefáradt,
Nem igen tanul már új nótákat.
A hegedője, a szíve is ódon.
Muzsikál még, de csak a régi módon.

Ki is nevetik nem egyszer érte,
Mindegy: ő húzza a maga kedvére.
Bolond világ van... Ő nem keserűli,
De az új nótát kevésre becsüli.

At-átrecseg hozzá a korcsmaházból
Egy-egy sor e más veretű nótákból.
Ő alig érti, csak hallgatja sután:
„Uncili, smuncili, drága kis kutyám!“...

— Ő is volt szerelmes, s volt dala róla,
De szerelme más volt és más a nóta...

Szívén ma is átsír, édesen, fájón:
„Szeretlek én egyetlenegy virágom“ ...

Akkor a nap is tán másképpen lángolt,
A nóta: zsoltár, a lány: ideál volt;
És az ifjúnak „szeme, lelke fénye“,
Földön és mennyben „egyetlen reménye“.

Ma más a világ és más a nóta.
Az öreg hegedős nem tehet róla,
De ha kinevetik százszor is érte:
Ő húzza a *régit*, a maga kedvére!

— És míg körülte derék magyar ifjak,
Szép magyar lányok vígan unciliznak:
Átesillan egy-egy könnyű bús szeme fátylán.
Ki tudja, mit sirat? ... Nem is magát tán!

JÓSLAT

Jönnek majd más poéták,
Melegszívű legények.
Erősek és mosolygók,
Nem szomorúk, nem koravének...

Különbek, mint vagyunk ma,
Különbül is dalolnak...
Nem idegen nyavalygást,
De magyarul a magyaroknak!

A nemzet meg is érti,
Szívébe is fogadja,
S nagy újjászületések
Reményeit ringatja rajta!...

— Én akkor nem leszek már,
De szent, nyugalmas béke:
Száll majd halóporomra,
Elhagyott sírom fenekére!

ÖSEIM NYOMÁN

Az én apáim a földet művelték.
Fentmaradt róluk falunkban az emlék:
Hogy rigmusos, nótás emberek voltak,
S váltig keveset szomorkodtak!

Szívemmel látom őket, ahogy nyárban:
Madárdalos, vadvirágos határban,
Dolog közben is — földszint vagy az égen, —
Méláz szemök a messzeségen!

Dallal, virággal nem tudnak betelni.
S hogy őszre kelvén, se virág, se semmi:
Templomba járnak, éneket vezetnek,
Százötven zsoltárt énekelnek!

*

— Utóduk én, ki elvetődtem távol,
Városra a vadvirágos határról,

Míg tart a nyár, mélázva, munka közbe':
Én is nótákat gyűjtök össze!

De őszre fordulván, — itt lesz maholnap, —
Ha vége szakad virágos dalomnak:
Hasznát veszem az ősi örökségnek,
S én is — a zsoltárookra térek!

A MAGYAR NÓTA

Tele van a magyar nóta virággal,
Szerellemmel, bűgő galamb szavával.
Boldogsága: beragyogja az eget,
Bánatában: mélyebb mint a tengerek!

Tele van a magyar nóta sirással,
Négy százados kesergésünk szavával.
A hazáról a mi nótánk panaszos...
— Verd meg Isten, akik miatt panaszos!

Tele van a magyar nóta reménnyel,
Jobb jövődők, szebb jövődők fényével.
Nem lehet az, hogy az Isten elhagyja...
Szüksége lesz neki még a magyarra!

A mi nótánk olyan hejh, mint mi vagyunk:
Jókedvünkben mikor sírva fakadunk...
Rózsaszírom, rózsatövis egy ágon...
— Nincs mi nálunk árvább nép a világon!

HA VISSZATEKINTEK...

Ha visszatekintek
Elszállt életemre:
Volt részem elégszer
Igaz szeretetbe';
De soha, senki úgy
Nem szeretett engem,
Ahogy te szerettél,
Napsugaras szívvel:
Édesanyám, lelkem!

Ha visszatekintek
Elszállt életemre:
Úgy születtem én is,
Vizont-szeretetre.
Hálátalan máshoz
Soha nem is lettem,
Csak neked maradtam
Örökös adósod:
Édesanyám, lelkem!

VIGYÁZZ A DALRA...

Vigyázz a dalra, mit szívedbe hordasz,
Könnyelműn el ne pazarold.
Míg magaszotte szókba nem szülemlik:
Nehogy félkészzen elnagyold!

Nem az a költő, aki hebehurgyán
Szószátyár rímet ont sokat,
S önámítón: a vásári tömegtől
Vesz érte olcsó tapsokat...

A költő: az magának énekel csak,
S perce — az áldott, — bár kevés, —
Minden dala az örökkévalóság
Kapuján, egy-egy zörgetés!

MÁJUS

Kelleti magát már
Idekint az erdő,
Minden kicsi bokra
Lombokba rügyedző.
Friss koszorúkat fon
— Mint lány a fejére, —
A fák tetejére!

Mosdik a napfényben,
Ez a szépítője.
Lengedező szellő:
A törülközője.
Zöld drága selyemből,
Virággal beszórva:
Kész a viganója!

Szőnyeget is szőttet,
Selymes tafotából,

Kihímezi azt is,
Fehér gyöngyvirágból...
Azon jár hozzá majd,
Szerelmes sóhajjal:
A májusi hajnal!

A májusi hajnal
Titkos szeretője...
De a nap, az apja:
Tovább űzi tőle.
Ezt jelzi az erdőn,
Ezt a bús tilalmat:
Friss könnyjük: — a harmat!

HAZAFELE

Lassan megy a posta,
Nem lehet rábízni
Hú szerelmemet...
Csapodár a szellő,
Arra sem lehet.

Madárra ha bíznam:
Az erdőkebe vinné,
Új nyárt kezdeni...
Vadgalambok fészket
Melegíteni...

Felhőre ha bíznam:
...Gyászruhás követ az,
Menjen másfelé!
Kis cselédimet még
Elrémítené!...

— Eredj el te, lelkem!
Gondolatod szárnyán
Repülj el oda.
Örömestebb úgy sem
Szállnál sehova.

Szóttalan gyönyörrel
Öleld sorra őket,
Ahogy én teszem:
Mihelyt ma, mihelyt ma
Hazaérkezem!

NÉZEM A NAPLEMENTÉT..

Nézem a naplementét:
Hogy lánzol, hogy lobog!
S szépségein merengve,
Elszálló életemre
Mélázó kedvvel gondolok.

Csalfán az én világom
Álmok világa volt,
A lelkem délibábok,
Szépségek, színek, álmok
Rontó varázslatába vont.

— Nézem a naplementét,
E rózsá garmadát...
S szívem fölött, hivatlan,
A legszebb pillanatban, —
— Maga a Sátán suhan át.

S lenéző szájalommal
Csúfolkodik velem:
„Maradj csak balgatagnak,
Hisz' álló csillag a nap,
S nem is mehet le sohasem!“ ...

A TISZA PARTJÁN

A Tisza partján egy idő óta,
Mintha fogyóban volna a nóta.
Elült a dalos kedv, a dalos bánat,
Mintha lakói eljőzanodnának!

A délibáb is itt hágy magunkra,
Kócsagtoll se hull már a kalapunkra.
Nincs kelete a réti vadvirágnak,
Csinált virágot vesznek bokrétának!

Maga a Tisza is... Már ő sem az tán,
Maholnap fűzes sem terem a partján,
Sem virággyűjtő lány a fűzesben...
— Óh hova lett, aki ott ölelt meg engem?!

Hejh régi kedvünk virágos fája,
Maholnap elvész minden virága.

Mint az árvalányhaj a Tiszahátról,
S a nótás legények a Nagy-utcákról.

— Légy áldott Istenem, ha már így adtad,
Hogy nem most tettél ide fiatalnak,
Hogy első szerelmem ideje táján:
Virág nyílott, dal szólt a Tisza táján!

ARATÁS IDEJÉN

Most folyik vidáman a mi kis falunkba'
S száz határon szét az aratási munka.
Rengő búzakarász-tengerek ledűlnek,
Keresztekbe gyűlnek.

Én nem lehetek ott részes-aratónak,
Csak a lelkem jár ott, bús sereghajtónak,
S nézem a rendekbe dülő gabonában:
Mennyi vadvirág van!

S egy-egy marokverő mikor munka közbe',
Kék búzavirágból bokrétát köt össze:
Közös születésünk, közös álmunk révén,
— Én vagyok az, én én!

VIRAGOS AKACFÁK...

Virágos akácfák,
Lombos sátorában:
Üldögélek hosszú,
Merengő magányban.
Száz gyönyörűséges
Emléken mélézok...
S nézem, nézem a lehulló
Akácfavirágot!

Eszembe jut minden
Édes boldogságom,
Szerelmes tavaszom,
Nyíló ifjúságom.
Életünk ezernyi
Szépségén mélézok...
S nézem, nézem a lehulló
Akácfavirágot!

OKOSKODÓK

Akármit beszéltek:
— Teljes életemben
A jó Isten áldott,
Gondviselő keze
Nyugodott felettem!

Akármit beszéltek,
Én ezerszer láttam:
Fölém hajolni Őt,
Életemnek egy-egy
Nagy pillanatában.

Akármit beszéltek,
Akárhogy beszéltek:
Több nekem a szívem,
Mint a ti kietlen,
Bús bölcselkedéstek!

Ti az észben hisztek,
Én szívemnek élek...
Csak okoskodjatok,
— Én hiszek Istenben
Akármit beszéltek!

PACSI RTASZÓ

Ne féltsétek a Krisztust senkitől,
Sok hűhós ellenségítől.
Akárhogy zúg a vihar a sötétben:
Fölkel a nap a maga idejében...
Ne féltsétek a Krisztust senkitől!

Örökkévaló itt a szeretet,
Akárhogy gyűlölködjeteK...
— A háborúság, bosszúság elülnek,
Csak a szeretet marad egyedül meg...
Ne féltsétek a Krisztust senkitől!

Krisztus a megbocsátás, vigalom,
Az örök-evangyéliom.
Ő lesz előbb-utóbb úr a szívekben,
S egygé tesz édes testvér-szeretetben...
Ne féltsétek a Krisztust senkitől!

...Lehet, hogy ez a nap még messze van,
De megvirrad bizonyosan!
Dalom e hajnalnak pacsirtaszója,
Csüggeteg szíveknek vigasztalója...
— Ne féltsétek a Krisztust senkitől!

ÖNBIZTATÁS

Az elmulásnak bús gondolatával,
Borongó őszi délutánon:
Kibékít egy mosolygós, nyájas arcú,
Csalfán hitető édes álom.

Hogy itt e földön nem hiában éltem;
Mint hegedűm, a húr szakadtán —
Hangja tovább rezg, a húr lelkeképpen...
Emlémem, ennyi, föntmarad tán!

S egy-egy merengő, bús, magános ember:
Verses-könyvemmel a kezében,
Álmaimat majd tovább szövi-fonja,
Félig álmodva, félig ébren.

S egy-két dalom, hű szerelmesek ajkán,
Fölszendül tán holtom után is...

S lesz szív, aki az én szívemmel érez,
Azután is, — óh *azután* is!

Tudom, hogy én e hű testvér-szívekben
Föntmaradok diadalommal...
Legyőzöm a halált is, a kevélyet,
Egy-egy halavány, halk dalommal!

SZÜLETÉSEM NAPJÁN

Hogyha még egyszer
Elöl kezdhetném,
A multat újra
Végig élhetném:

Lehet, javítnék
Úgy egyben-másban:
Életem második
Kiadásában...

Nagyjában mégis
Csakúgy csinálnám.
Nem hull a multból,
Semmi nagy vád rám.

Akiket szerettem
Újra szeretném.

S nem lenne bírám
Más a szívemnél!

Lennék csak újra,
Dalok mondója.
Balgatag, dőre
Álmok álmodója.

Jámbor hirdetője,
A szeretetnek,
Egy eljövendő
Szébb kikeletnek!...

S minél kevesebben
Hallgatnátok rám:
Annál hívebben
Hirdetné a nótám:

Hogy üdvösségünk
Egyébben nincsen,
Csak a Szeretet
Az egy, igaz Isten!

ŐSZI TAJON

Búcsúzni jöttem ki hozzátok:
 Sárguló fák, hulló virágok,
 Én édes, szép, haldokló feleim...
 Készült a lelkem búra, gyászra,
 Részvétre és vigasztalásra, —
 S mást leltem idekinn?

Mást, a derült őszi határba:
 Böles belenyugvást a halálba.
 S valamit a hulló lombokon át,
 Mi félig remény, félig bánat:
 A hittelteli elmúlásnak
 Nyugalmas mošolyát!

S én, aki vigasztalni jöttem,
 Kétség s remény közt elgyötörten:
 Én leszek itt künt egyre gyászosabb.
 ... A füvek, fák mégis lehullnak,

Mind az enyészeté ma-holnap,
— Példáztván sorsomat!...

S ím, akit vigasztalni jöttem,
A nagy természet körülöttem
Édes vigasztalással ölel át:
„Tavasza fű, fa újra éled,
Nem érted-é az Örökélet
Halk, őszi himnuszát!?”

SÁRGA LEVÉL...

Sárga levél reszket a fákon,
S végig a haldokló határon
Halvány ködök boronganak.
A nap virrasztó lámpa csak...
S merengve én e késő őszi tájon,
Sárga-piros gyér lombokon:
Örök tavaszról álmodom!

Virág elhull, a lomb lesárgul,
Ősz lesz, tudom és tél a nyárbúl.
Mulanó minden, ami van,
És meghalunk mindannyian!
A nap kihül, a csillagok lehullnak...
S túl ez ezernyi gondokon:
Örök tavaszról álmodom!

— Lelkem az Istenség paránya,
Nem múlik el ez elmúlásba,

Eredetéhez visszaszáll,
Porrészemé csak a halál.
Lelkem örök-mécsesként fentvilágol,
Túl a véges világokon...
Örök tavaszcól álmodom!

Túl, túl az Isten közelében:
Ezer világ a mindenségben!
S ha ez az egy itt szétomol,
E semmiség, e hangyaboly:
Óh én tudom, kibem hittem halálíg,
S fölebb emelvén homlokom:
Örök tavaszcól álmodom!

ÜRES MADÁRFÉSZEK

Árva, kopár ágon,
Üres madárfészek.
Mi ütött én hozzám?
Hogy rá oly szomorún,
Elborongva nézek!

Üres madárfészket
Nem először látok,
Szomorkodni valót,
Tudja a jó Isten,
Ezen mit találok?!

Az se szomorúság,
Mire most gondoltam:
A mi dalos, meleg,
Fiókás fészünkre,
Csendes otthonomban!

Mégis... addig addig,
Hogy könnyezve nézlek,
Őszi sorsom képe:
— Árva, kopár ágon,
Üres madárfészek!

MEGVÁLTÓK A FÖLDÖN

Óh bethlehemi fénylő csillag:
Fénylőbben gyúlj ki az égen...
Felettünk nagy éj feketéllik,
Riasztó fényed nem szállt végig
Máig se még az ember-szíveken!

Óh bethlehemi angyalok ti:
Világosabban szóljatok!
Az embernek két ezredéve
Nem volt elég rá, hogy megértse:
A szeretetre hívó szózatot!

Óh bethlehemi pásztorok ti:
Örök tanúi legyetek,
Hogy Isten szállt le a világra...
— A körülálló barmok bárha,
Nagy csendesen, tovább kérődztenek!

KARÁCSONYKOR

Hiába születél:
Világ megváltója,
Világ jótevője,
Testvér-szeretetnek
Örök hirdetője!

Hiába születél:
Más, tisztább világok
Üzenetje hozzánk...
Csak beteg a szívünk,
Csak könnyes az orcánk!

Csak: ember az ember,
Földhöz tapadó sár,
Bűnei barátja...
Mintha nem is jöttél
Volna e világra!

A poroszlók, akik
Golgotára vittek,
Keresztfára vontak:
Ma is csak, ma is csak
Azok, akik voltak!

Csakúgy gyűlölködünk,
Dacosan, kevélyen...
De meg nem bocsátunk:
Jaj, mintha sohasem
Jártál volna nálunk!...

— Hiába születél:
Világ megváltója,
Világ jóltevője,
Testvér-szeretetnek
Örök hirdetője!

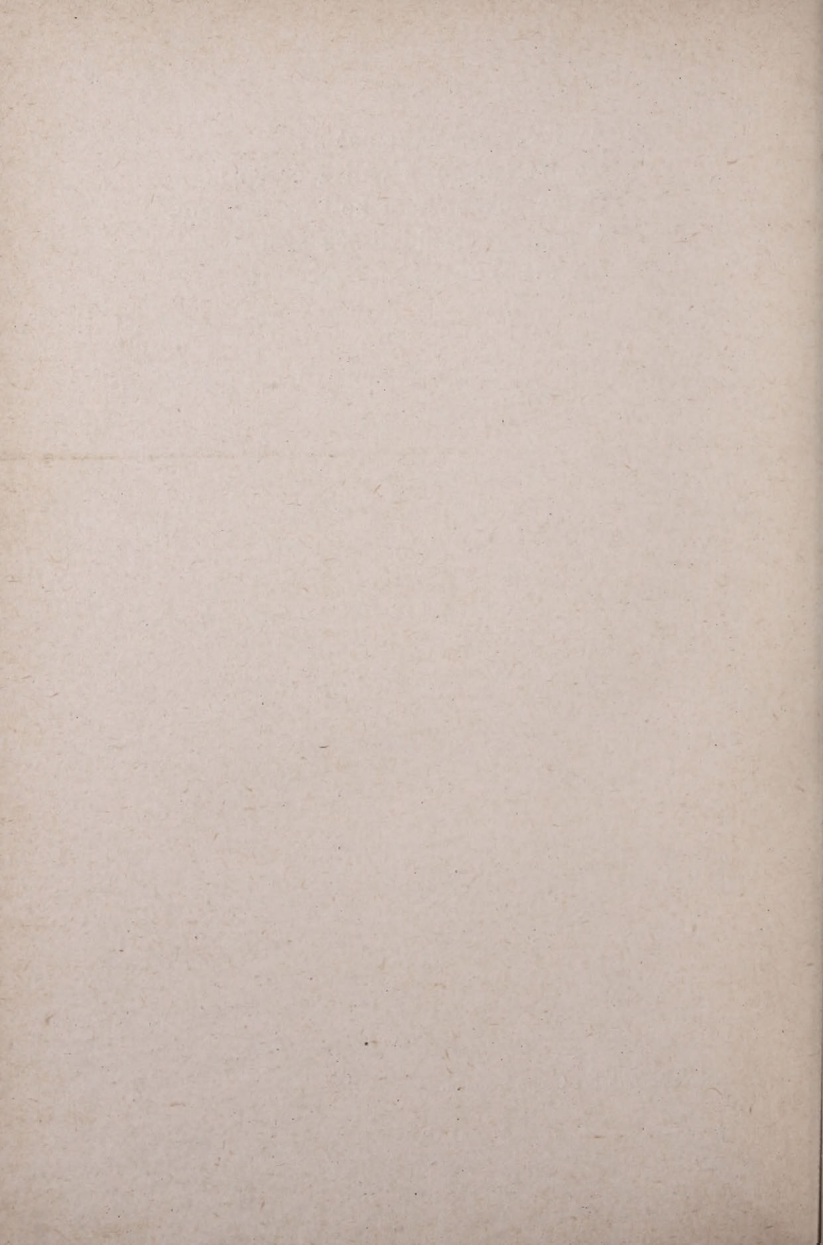
MÁSVILÁG

Hiszek én a másvilágban
Az örökkévalóságban,
S nem bánom a holnapot...
De boldogság itten élni,
És szeretni és remélni,
S szeretetben végig élni
Még sok édes, szép napot!

Nem tudom a lét határán,
S odaáttal, hogy mi vár rám?
—Sok pecsétű zár alatt...
Jaj, de abban nincs kétségem,
Hogy e földi mindenségem:
Gyermekeim, feleségem
Ölelése — itt marad!

S nem tudom bár túlvilági
Boldogságom kitalálni:

Ami vár ott engemet...
De azt tudom, s váltig érzem:
Hogy nekem nem kell az Ég sem,
A mennybeli üdvösség sem,
Ha ott nincsen — Szeretet!

II.

HÁBORUS IDŐNKBŐL

Jelige:

„Ez emberirtó, szörnyű gyilkolások
Vértengerében összeborzadok ...
Kétségbeesve felzokog a lelkem,
S szégyenlenem kell, hogy ember vagyok!”

TÜNÖDÉS

Mi lesz e világból,
Istenem mi lesz?
Mit szól ez a vad háború
Az emberek sok szomorú
Százazezreihez?

Durvaságot szól csak?
Ami elvadít?
S visszavetvén a világot,
Szíveinkben minden lángot
Gyűlöletre szít?

— Vagy e vad viharnak
Szivárványa gyúl?
S vére árán, — a mi tenger, —
Valamit a földi ember
Végre megtanul?...

Megtanul szeretni,
Gyűlölet helyett...
Megtanulja drága áron,
Hogy nincsen más e világon
Önmagunktól ki megváltson:
Csak a Szeretet!

A KERESZT

— *A háború bírálata* —

Átalútnál a csatatéren
 Magas keresztfa; — rajta szépen
 — Pléhből-e, vagy fából faragva, —
 A Megváltó szelíd alakja.
 S itt, ahol másszor szent zsolozsmák
 Az áhitat szárnyán lebegve,
 Írt adnak a fájó sebekre,
 S a szívet éppé balzsamozzák:
 Most e vihar előtti csend
 Halált és pusztulást jelent.
 S a harcfelek innen és túlnat
 Míg hadi rendbe felvonulnak:
 A vén keresztfa közelében
 Valami édes érzés,
 Imádság, vagy emlékezés
 Mozdul a katonák szívében...
 S egy pillanatra, láthatatlan,

Egy imádságos gondolatban
 Eggyé lesz ellenség és jóbarát.
 Embernek érzi csak magát,
 És felsóhajt mind: „légy velem,
 Őrizz meg engem, Istenem!”

És Krisztus arca a magasból,
 Az együgyű ábrázolatról,
 Szelíd jósággal, szánón, szomorún
 Tekint alá a nyüzsgő hadsorokra.
 S mintha nemesak az alkonyfény ragyogna
 A glórián, a töviskoszorún!
 És alkonyattól hajnaliglan
 A harcban itt szünet alig van.
 Gépek ropognak, puskák feleselnek,
 Nincs vége-hossza az ágyúdörejnek.
 S ádáz rohammal rontanak
 Egymásra az ember-falak!
 Csak mire a reggel kisüt:
 Csitul el a harc mindenütt.
 S ámulva mind a két felen
 Megállapítják: győzelem!
 „Estétől virradatig küzdünk,
 S nincs halottunk, se sebesültünk“.
 — Jelentést mind a két fél így tett, —
 „Isten csodásan megsegített!”

Ám ahol az út összefoly
A szent jel többé nincs sehol!
Innen és túl kilőtt útjába:
Minden golyó Krisztust találta!
S hét sebe hétszer vért ereszt.
És meggyalázva, összetörve:
— Egy ép szilánk sincs tán belőle,
Oda van végképp a kereszt!

ASSZONY-KÖNYŰK

Óh csak asszony-könyűt ne lássak,
 Nincs szomorúbb látványa a világnak,
 Mint a síró, zokogó asszonyok...
 Mi?... nem tudom. Emlék tán, ami ráhull,
 De az én lelkem mindig belefájul,
 S szívem mindig velük zokog! —

Istenem, ha már így akartad,
 Hogy ránk szakadjon tisztító viharnak,
 Haragod bús ítélete:
 Szörnyű terhét óh bár mi hordanánk csak:
 A férfi-szívek és a férfi-vállak,
 — Ne hullna asszony-könny bele!

De így mit ér, ha diadalmak
 Nyomán is csak asszony-könyűk fakadnak,
 S mit a győzelmek száz dala?
 Ha minden Tedeumok mámorán át,
 Legszebb dalunknak megbénítja szárnyát
 Anyák, nők könnyes sóhaja?!

VILÁGHÁBORÚ

Virrasztó, lázas, néma éjszakákon,
 Úgy tetszik, hallom a csaták zaját...
 Lelkem előtt robogó hadsorok,
 Szuronyrohamok iramlanak át. —
 S hogy büszke, szép fajom' ott látom égni,
 Hol a vész és dicsőség legnagyobb:
 — Arcom kigyúl, örömkönny gyül szemembe,
 S büszke vagyok rá, hogy magyar vagyok!

De hajh... virrasztó, lázas éjszakákon,
 Míg hallom zúgni a csaták zaját,
 S lelkem előtt robogó hadsorok,
 Szuronyrohamok iramlanak át:
 Ez emberirtó, szörnyű gyilkolások
 Vértengerében összeborzadok;
 Kétségbeesve fölzokog a lelkem,
 S szégyenlenem kell, hogy ember vagyok!

HÁBORÚS KARÁCSONY

És szólt az Úr az angyal-seregeknek,
Kik örökfényben körülte lebegnek:
„Az idők teljessége újra fordul,
Elszét az emberekhez szálljatok,
S hozzám emelni szívüket a porbul:
Zengjétek a megváltó szózatot, —
A béke és a szeretet dalát“.

Az angyalok közt felhő suhan át...
— „Óh ne küldj minket most oda alá;
Dalunkat a föld úgy sem hallaná,
Nem értené az angyal-éneket, —
Egymást ölik ott most az emberek!“

És szól az Úr: „Ami van, általam van.
Én vagyok úr napfényben és viharban,
A háború is én szántóékém,
Nyomában áldás kél a földtekén...“

Kél Béke, — a könnyelműn elfecsérlett,
És Szeretet, — a soha meg nem értett.

Csak menjetek a földi emberekhez,
Szívük érzőbb, — mert szemük könnyesebb
A könny megjobbulások harmata. [lesz,
Megértenek, jobban, mint valaha!“

S az angyalok bizvást útra kelének...

... És mindenütt szét e világon
Ébredszik millió szívbe', szájon,
A bethlehemi régi pásztor-álom.
S zeng együgyű, százszorszént angyalének.
Lágy, puha párnául,
Vigasztalásul
Az agyonhajszolt emberek szívének!

HAJH, BETLEHEMI ANGYALOK TI...

Hajh, bethlehemi angyalok ti,
Mihozzánk most ne szálljatok,
A haremezőn, az őrhelyeknél
Zendüljön meg most ajkatok.
Lelkünk fele, fiunk, testvérünk
Hol fagyban, hóban didereg:
Oda vigyetek minden áldást,
Szent, fölemelő álomlátást,
S a szívbe minden meleget!

S akik a háborút csinálják,
Azok házához menjetek.
Gyermekkoruk karácsonyálma
Hadd szálljon vissza veletek.
Oda vigyetek ma vezeklő,
Búbánatos hangulatot:
Ti békés szíveket megáldó,
A bűnből szeretetre váltó
Karácsonyéji angyalok!

ELÉG VOLT MÁR...

Elég volt már a háborúból,
PihenjeteK már, emberek.
A hosszú ember-gyilkolásban
Kifáradt már a kezetek...
S orcátokon, — mely elvadult, —
Az Istenkép rég megfakult!

Elég volt már a háborúból...
Több már a béna, mint az ép,
Az özvegyasszony, mint a férjes,
S az árvák számát tudj' az ég!...
Ki az, akinek még kevés:
A gyász, a könny, a szenvedés?

Elég volt már a háborúból.
Kinek van lelke húzni még?
Annak nevére hordja átkát
Száz eljövendő nemzedék...

Nyugtot ne adjon hely neki,
Magából ég, föld vesse ki!

Elég volt már a háborúból...
— Ki ellen annyit vétkezénk:
Hadd szálljon vissza szánalommal,
A száműzött Krisztus közénk...
S legyen úr e világ felett:
A meggyalázott Szeretet!

III.

HÓDOLÁS, EMLÉKEZÉS

Jelige: (Arany szelleméhez.)

„Óh légy velünk örökre, drága szellem,
Távol jövőkbe utat mutató.
Védőpajzs idegen rontások ellen,
Kincs, soha el nem pazarolható.
Taníts minket remélni rendületlen,
Ha jönne kor, remény nélkül való...
Hogy új század múltával, teljesebben:
Nagy és boldog magyar nép ünnepeljen!“

ARANY JÁNOS
SZÜLETÉSE SZÁZADOS ÜNNEPÉN

(1817—1917.)

Szalontai szalmás kis házikótok
Rég összeroskadt, áldott Aranyunk,
Belőle immár — ünneplő utódok, —
Felajzott szívvel mit sem láthatunk.
S hálánkból ott, — ezzel örök adósok, —
Egy hő sóhajnyit le nem róhatunk,
És nem tudunk: hű, szent emlékezésbe'
Leomlani megszentelt küszöbére!

Eláldjuk mégis aholott születted,
Szabad Szalontán a puszta helyet;
Hol életedben annyiszor merengtél,
Itt lebegő örök emlékedet.
A esonkatornyot, hol halk éjféleknél
Hősmondák látomása lebegett...
— A Gondviselést, hogy nekünk adott,
A bölcsőt, mely magyarrá ringatott!

Száz év előtt bizony itt más világ volt;
 Jobbágyi sorban sínylődött a nép,
 Fönt idegen eszmények fénye lángolt,
 Nyelvünk pallérozatlan keverék.
 Nemzeti létünk kihúnyó parázs volt,
 Lángját alig csak, hogy élesztgeték...
 Szóval „az idők teljessége“ folytán
 Születtél Te — száz éve, — Nagyszalontán.

Te is először — és ez lőn javunkra, —
 Vigasztalannak látod a jelent,
 Szemed önkénytelen fordul a multba,
 Mely más, dicsőbb jövődöt érdemelt.
 S hogy felpezsdült a szent nemzeti munka,
 Melyből új ezredévünk születend:
 Te abban érzed fennkölt hivatásod,
 Ha nagy múltunk dalban visszavarázslod.

S „kilenc-tíz emberöltő messzeségből“
 Elébünk tűnik Nagy Lajos kora,
 A bájos ének Toldi bús vitézről,
 Megbabonázva vezetett oda.
 Ujjongott szívünk a gyönyörúségtől...
 Nem írtak így még magyarul soha!
 — A népnek így, önnön nyelvén beszélve...
 Petőfi büszkén ekkor von szívére,

S rokonlelkén ahogy magadra leltél:
 Nekünk lőn új ígéret, új tavasz.

Néped megérzi, hogy belőle lettél,
 Hogy önlelke megzendülése az,
 S amire ő sejtelmesen ha eszmél:
 Övé dalodban öröm és panasz...
 — Így kelnek „égő húrotok“ nyomába’
 „Édes álmok“ a „kemény nyoszolyákra“.

— Petőfi és Arany, — ti mérhetetlen
 Kines-garmadáink, magyar Váteszek!
 Lám, a ti nagy, próféta lelketekben,
 Már olyanúl élt ősi népetek,
 Amilyen lön e világförgetegben.
 Amit Ti benne már éreztetek:
 Mikor mestertek e nép lelke volt csak,
 S ajkatok az ő számára dalolt csak!

Az lön, e népé minden álmodásod,
 — Midőn Attilát, a világverőt
 Rágalmak ős iszapjából kiásod,
 Hogy e barbárrá torzított előd
 Álljon előttünk királyi vonások
 Fényében, — mint a hun hadak előtt
 Állt valaha... hatalmas ősapánk,
 Ki e hazát örökül hagyta ránk!

Midőn Csabáról kezdesz éneket,
 Hadak útján ki visszajár mihozzánk,
 Ha ránk hanyatlík ádáz végezet,

S élet-halálharcot vív Magyarország...
 — Te láttad így már egyszer népedet,
 Midőn csaknem halálra vált az orcánk...
 S hogy megmaradt egy, — a becsületünk:
 Tán Csaba népe küzdött itt velünk!

S hogy akkor szemfödőt szóttek szemünkre,
 És „sebeinkben tipra büszke láb“:
 Rávetítéd csillagtalan egünkre,
 A „daliás idők“ fénysugarát.
 Adod a remény lámpását kezünkbe,
 S költészeted gyógyító balzsamát...
 S hogy el ne halnánk nagy bús csüggedésbe:
 Torzul dalod sírás helyt nevetésre!

— Dalokban elbeszélte tragédiáid
 Idegen mintán magyarrá teszed.
 S mivel nincs ilyen énekünk idáig:
 Teremt új műfajt alkotó kezed.
 — A történet könyve majd rávilágít,
 Ha elfeledné az emlékezet:
 Hogy mit sirattunk mink úgy hajdanán:
 A velszi ötszáz vértanúk dalán!

— Ört állsz halálig dalunk tisztaságán,
 Irtván a fel-felburjánzó gyomot.
 Mit neked a kozmopolita bálvány?
 Csak ami néped lelkén átlobog,

Vagy önnét száll fel szüzi, tiszta szárnyán:
 Dalkincsünk csak azzal gazdagodott...
 Mert ha néped szívéig nem hat az:
 Magyarul szólhat, — nem magyar dal az!

Magyarnak lenni mindenek felett,
 Csak e nemzet számára énekelni.
 Megértőn a világ-költészetet,
 Annak magyarságoddal része lenni.
 Úgy állni meg mélységei felett,
 Hogy belőled ne vesszen bele semmi.
 S szolgálni úgy a világirodalmat,
 Hogy megmaradj váltig büszkén magyarnak:

Ebben maradsz Te örök mintaképünk,
 Dicsőült lélek, áldott Aranyunk.
 Magyar költőkül míg nyomodba lépünk,
 Míg igaz ösvényidben maradunk,
 Míg egy tudunk lenni mi és a népünk:
 Nevünkre méltók csak addig vagyunk.
 Mert a művészet bár határtalan:
 A költőnek „csak egy hazája van!“ ...

— Ma százados bölcsőd mellett megállva,
 Magunkba szállni méltó alkalom:
 Népedben hogy a szeretet, a hála,
 Ne pusztá szó legyen az ajkakon,
 De eskütétel életre-halálra,

Szívünkbe oltott szent fogadalom,
Hogy a kétes jövő ránk bármit is hoz:
Hívek maradunk Hozzád és magunkhoz!

...S Te légy velünk örökre, drága szellem!
Távol jövőkbe utat mutató.
Védő pajzs idegen rontások ellen.
Kincs, soha el nem pazarolható!
Taníts minket remélni rendületlen,
Ha jönne kor, remény nélkül való.
Hogy új század múltával teljesebben:
Nagy és boldog magyar nép ünnepeljen!

EMLÉKEZÉS TOMPA MIHÁLYRA

(1817—1917.)

Száz év előtt Gömörben a virágok,
 S a Rima, Bodrogmenti őszi rózsák,
 Mintha friss tavasz lehelt volna rájok
 És mintha nem is lenne mulandóság:
 — Egynémely őszenek szent varázsa van, —
 Úgy nyitogattak, olyan gondtalan!

— Tompánk, a születésed ősze volt az,
 Téged éreztek ott meg a virágok!...
 A természet hű dalnokának szólt az,
 Ki új virulást hozandasz reájok,
 S dalban örökké tartó életet...
 Megértón a titkos természetet!

...Koldus-szegényes volt a születésed,
 S haláلودig borongó, bús maradtál...
 De ott körül a vadvirágos rétek,

Holott ezer szépséggel gazdag a táj:
 Neked virultak édes vígaszul,
 S te bennük éltél halhatatlanul!

Ő volt, a Természet leghűbb barátod,
 Enyhet adó a bánatos napokban,
 — Ha olykor pályád tüskés útja bántott,
 S a „szép bár nem ragyogó“ földi sorban
 Nehézzé lön az „isteni“ tereh:
 „Örölnöd, sírnod résztvevőn vele“.

A Természet, mely télidő haladtán,
 Hazug halálból új életre ébred;
 Ölelt körül, gyermekidet siratván...
 S bár lett a gyászból bő hióbi részed:
 Szívedre példálózván, ez adott
 Hitté magasztosuló balzsamot!

S a nagy bukáskor, hosszas siratónkban,
 Mikor azt hittük ránkszakadt a mennybolt:
 Innen hordtál reménységet dalodban
 Hazádnak, melynek már reménye sem volt...
 Neked lön legtöbb új jövőt-szülő
 Hited, reményed, dallá zendülő!

Petőfi eltűnt, elszállt a viharral
 Mint a viharnak harsány özenéje.
 Te akkor jöttél... Óh, szilaj, szabad dal

Nem is való halottas ház elébe,
 És a magyar halott volt... Legalább
 Ácsolgatták már a ravatalát.

S hogy a nagy tetszhalálból újra éledt,
 Hogy nem kerüit végképp a ravatalra:
 Örök-nagy ebben, Tompánk, a te részed.
 Szívünk e kort a Te korodnak, vallja!
 — Dalod mesékbe szőtt imádkozás,
 Hogy csak mi értsük, de ne értse más!

Óh ez elburkolt énekek hazádról,
 S nagy, szebb jövőnkről, úgy keltek szívedbe
 A természettől, dajkáló anyádtól,
 S mi hittiünk Simeonnal lelkesedve...
 — Hitünk betelt, óh oly nagy már hazád:
 Hogy alig ér rá — emlékezni rád!

De nem! Haló porod is legyen áldott,
 Szomorú kornak bús költője, Tompa.
 Lágyan símuljanak rád a virágok,
 Hadd susogjon fölötted a fa lombja.
 S magasztaló, csinált ódák helyett:
 Madárdal szóljon a sírod felett!

PETŐFI LELKE*

(1823—1923.)

(*A fehéregyházi közös sírnál lefolyt centenáris ünnepélyre.*)

Száz éve gyulladt, te szent lobogó láng:
 Petőfi lelke, hol vagy? Keresünk...
 Ha lelkünk él: — lejárt bár földi óránk, —
 Te itt vagy, itt élsz mindig mivelünk!
 „Ha nem születnél volna is magyarnak:
 E néphez állnál, mert ez, (szegény!)
 Legelhagyottabb a föld kerekén“.

— Miénk, miénk vagy! Ott jársz elmerengve,
 Aranykalászos rónáink felett;
 Holott a puszták szabad végtelenje
 Szabadság-himnuszokra ihletett.
 A magyar alföld délibábos arca
 Költészetedben lett világaszép...
 Mint szebb: csodástó tükrében az ég!

*) Petőfiről ezt a verset hadiállapotú országban, (8 esztendeje tart,) a legpogányabb cenzura mellett kellett síró lélekkel megírnom. Sz. M.

...S ha valaha lennél még elhagyottabb:
 Én árva népem, társtalan fajom, —
 Őt adta Isten égi vígaszodnak,
 Hogy vele (sorsod bármily siralom),
 Emelt fővel álljon meg büszkeséged,
 Mert a legszebb dal, mely szólt valaha:
 Te nyelveden zeng Petőfi dala!

Óh ez a dal!... A régi rónaságról,
 Melynek határa még ép és szabad...
 Költészetének édes mámorától
 Olyan jó álmodoznunk azalatt...
 Minden álmunk, mely Tőle veszi szárnyát:
 Szent, ünnepibb, reményre ringatónk,
 Míg durva hétköznapi csak a valónk!

— Petőfi lelke!... Hü székelyeid közt,
 Bem apó földjén, itt is itt lobogsz...
 Míg zendül egy dal hangos béreceik közt:
 Lelkeik mélyén élsz és élni fogsz!
 Haló porod is szent lesz itt örökké,
 Míg a műveltség nem hazug mese...
 Világszabadság hős dalnoka —Te!

Óh mert Petőfit áldani lehet csak,
 Őt csak magasztaló szó érheti...
 Felettünk a feledés árja elcsap,
 Örök jövendőök hódolnak neki!

Országok, népek százszor elenyésznek,
 Idő, igaz bíróságod alatt...
 De az Ő dicsősége ép marad!

Könyve kincses szépségek bibliája,
 Eszményei: szabadság, szerelem.
 Fejét örök ifjúság glóriázza...
 Száz esztendősen Ő nem lesz sohasem!
 A harc mezején, hol elesni vágyott,
 Közös sírban, hol ősök alszanak:
 Megállt fölötte az idő, a nap!...

...Petőfi lelke, te szent lobogó láng,
 E zord időkben hajh, virrassz velünk!
 Napról-napra szomorúbb lesz a nótánk,
 Barnább a mindennapi kenyerünk...
 De nem!... Síró panasszal Őt ne bántsuk,
 Ne szóljon itt dal férfiatlanul,
 — Haragos lelke villámlásra gyúl!

Sőt, fel a szívvel, árva nemzetem Te,
 Tégy fogadást itt szentet és nagyot:
 Hogy csüggedést, bút, pártot félrevetve,
 Nekifeszíted elméd és karod!
 S magad a régi magyarrá becsülvén,
 Megmutatod ismétlen, hogy te vagy,
 Hogy most is a Petőfi népe vagy!

IV.

HAJÓTÖRÉS UTÁN. IDEGEN VILÁGBAN

Jelige:

Egy repatriált emlékkönyvébe.

Bizonytalan:

Ki hontalan,

Míg esküszünk e rögre...

Kit a halál

Repatriál :

Csak az megy el örökre!

NEHÉZ IDŐKBEN

De jó is hinni most az erős Istenben,
 Szent bizonyossággal, örök rendületlen.
 Tudni, hogy mindig az Ő szeme vigyáz ránk,
 Ha százszor a halál útain is járnánk.
 S akaratja nélkül, világokon végig,
 Semmi sem történik.

De jó is tudni most bizonyos igazra:
 Hogy igaz ügyünket Isten oltalmazza.
 S ha el is taposnák ideig-óráig: -
 Bukása a gyászból diadallá válik!
 Nem árt neki semmi, napfénye kilángol:
 Minden éjtszakából!

De jó is hinni most és bízni magunkban.
 Tudni, hogy lesz jövőnk, mert hivatásunk van
 Jövendő századok békés versenyében...
 S hogy szám vagyunk Isten nagy számvetésében.

Szüksége lehet még — próbásabb napokba', —
Ránk, hű magyarokra.

— Isten, ki gyakorta lehajoltál hozzánk,
Magyarok Istene, most vigyázz nagyon ránk.
Halálok viharos örvénye kerülget,
S rokonunk, barátunk senkink Tekízüled!...
Légy velünk, hogy bizvást nézhessünk előre
Az örök jövőbe!

HAJÓTÖRÖTTEK

A tengeren vihar járt, amilyen még soha.
 Labdázva hányta őket a szél idestova.
 Hajójuk összetört és — Isten csodája: hogy? —
 Egy puszta, vad szigetre vetődtek valahogy.

A puszta, vad szigetre nap süt, csak az a nap;
 Vándor felhők felette csakúgy szállonganak.
 Csakúgy ragyog a csillag, — rózsák úgy nyílanak...
 — Mégis: nem az az ég az, nekik, s nem az a nap!

Az égnek színe sincs ott, a napnak fénye sincs.
 A sorsuk siralomház, amelynek vége nincs.
 Ma nincs, — de másnap újra reménykedő rabok...
 Örök kétség-remény közt várván a — holnapot!

— Most a távol ködében, virrasztó estelig:
 Szabadító hajóknak szent képét kémlelik...
 Majd más csodára lesnek, sehol bár semmi jel, —
 De Isten őket végkép, tán még sem hagyja el!?

Olykor a csillagok közt jel látszik, — úgy lehet:
Távol-szeretteiktől felnézett üzenet.

Sóvárgó képzelettel betűzik, mialatt:

Építenek reményből fényes légvárat!...

...Szegény hajótöröttek, halálra szánt rabok:

Bús, elszoruló szívvel sírok dalt rólatok.

És jajszóval kiáltok, — valaki csak megért, —

Istenhez, emberekhez: szabadulástokért!

JANOS VALLÁSTÉTELE JÉZUS IRÁNT

(Nagypéntek és húsvét között.)

Én Szentem, én áldott Egyetlenem,
Neked élned kell, győzedelmesen!
Hiszek jövődben, szent harmadnapodban,
Bár sírba tettek: Isten ott is ott van...
S ha megvert és megpróbált is kegyetlen:
Tudom, még felmagasztal,
Én hiszek benned rendületlen!

Ott voltam a Getsemánén Veled.
Láttam halálos gyötrődésedet.
Hallottam Judás csókja csattanását,
A vad poroszlók mély álmélkodását,
Hogy fegyver nélkül is bíztál ügyedben...
Féltettelek nagyon bár:
— De hittem benned rendületlen!

Álltam a főpap udvarán Veled,
S átéltem mind a szörnyűségeket:
Sorsod, mikor Péter is megtagadhat,

És Pilátusék mikor cserbe' hagytak.
 A kézmosást a tárgyaló teremben,
 Az ordító zsidókat...

— De hittem benned rendületlen!

Majd mikor megcsúfolt a csőcselék,
 S nem volt, ki rájuk szólna, hogy: elég!
 Mikor ruháidra kockát vetettek,
 Náddal verését büszke, szent fejednek.

— Az ostor most is itt csattog szívemben, —

Láttalak meggyalázva,

— De hittem benned rendületlen!

S jaj, láttalak a Golgoták hegyén,
 Pribékjeid vértől-vörös kezén.
 Latrok között, tövissel koronázva,
 Areul pökdösve, poklokig alázva...
 Sirattalak, de kétségbe nem estem,
 S szent holnapodra várván:

— Én hittem benned rendületlen!

Én Szentem, én áldott Egyetlenem,
 Neked élned kell, győzedelmesen.

— Hiszek jövődben, szent harmadnapodban.

Bár sírba tettek: Isten ott is ott van!

S ha megvert és megpróbált is kegyetlen:

Tudom, még fölmagasztal...

— Én hiszek benned rendületlen!

AZ ÁRVA LEGENDÁJA

Meghalt az édes anyja, a mostohája meg:
Gyűlölettel tekint rá, szavát sem érti meg...
Ha elmereng a multon könnyfátyolos szeme:
Már vád a mostohának, — lázongás ellene!

Az új asszony a házat új dallal tölti be,
Azalatt szegény árva gondol a régre.
Neki az ősi házban ez új kedv rút, ledér...
Neki itt csak a multak száz, szent emléke él!

A mostohának is van gyermeke, durva, vad,
Üti-veri az árvát, ennek minden szabad.
Az árvának panaszra, sírásra sincs joga,
Ostort emel rá érte a gonosz mostoha...

— Szegény kis árva titkon, ha az alkony leszáll:
Búját, baját elsírni a temetőbe jár.

Ott anyja sírján Isten csodát teszen vele:
Bűbajos, édes álmot bocsát szívére le!

Bűbajos, édes álmot, hittel-teli csodát,
Hogy túl temetőn, síron, — minden halálon át:
Él, él az édes anyja, majd egyszer fölkel, — és
Jaj lesz a mostohára ez a fölébredés!

A LXXIX-IK ZSOLTÁR

Öröködbe Uram pogányok jöttek,
Meggyalázták kövét szent küszöbödnek,
Kezők a város falára vetették,
Utcáink sorát siralommá tették.
Szolgáidnak testek,
Akik megölettek, —
Temetetlen maradtak...
Vagy akik megölték:
Ételül vetették,
A mezei vadaknak!

Hogy folyt a vér ottan, a szent, a drága,
Kövérr patakokban, mint a víz árja!
Kövé dermedtünk a nagy öldöklésre,
S nem maradt szívünk méltó temetésre.
És porig alázva,
Részvétet a gyászba,
Nem találtunk senkinél.

Söt gúnnyal tetézte,
 Kárörömmel nézte,
 Vesztünket mind, aki él!

Meddig haragszol még Uram, hazánkra?
 Ha fog lelohadni haragod lángja?
 Szent gerjedelmed láttasd meg azokkal,
 Kik megtagadtak, im e pogányokkal!
 Kik sohsem ismernek
 Istent, se kegyelmet,
 Verd meg az ő országuk...
 Kik megettek minket:
 A mi sebeinket
 Fordítsd vissza mind, rájuk!

Ellened jártunk bár sok nagy bűnünkkel,
 Irgalmadat Uram, óh hamar küldd el.
 Több segítségünk te kívülled nincsen,
 Adj szabadítást, szabadító Isten!
 Óh jer örök váltság,
 Hogy ránk ne kiáltsák:
 Lám, Isten is elhagyta.
 Régi dicsőséged:
 Mutasd meg e népnek,
 Vedd számon a vért rajta!

Halld meg a foglyoknak fohászkodását,
 Nézd, tőled várja mind szabadulását!...

S kik nem átaltak gyászuokra nevetni:
Fizess meg nekik, ki amint érdemli.
Hogy mink, a te nyájad,
A szabadulásnak
Énekeit zenghessük...
S hálát hozva Néked:
Neved, dicsőséged
Mindörökké hirdessük!

VESZTESEGEK

Ki mit vesztett a szörnyű háborúban:
Jó lelkek összeírják. Jól teszik.
Hányan maradtak csonkán, nyomorultan,
Az özvegyek, az árvák ezreit.

S a részvét angyalának hő szeméből,
Hull minden sebre balzsamos sugár...
Áldott a szív százszor, ha melegétől
Egy szenvedő is vigaszra talál! —

Én, én vagyok csak vigasztalan árva,
Visszhang csak az én búmra nem felel...
Mit nekem részvét, könnyek óceánja?
— Én a hazámat veszítettem el!

PETŐFI NEMZETE

Petőfi nemzetét ne féltse senki,
E név az örök életet jelenti.
Ruháira kockát hadd vessenek,
Hadd uszítsák rá a pribékeket.
Gazok röhejét hadd szítsa a veszte,
Hadd hurcolják a poroszlók keresztre,
A „harmadnap“ zord ideje lejár,
S a sírunkat fedő kő félre áll.

Petőfi nemzetét ne féltse senki,
E név a szent szabadságot jelenti.
A nép, melyből Petőfi született:
Senkinek rabszolgája nem lehet.
Azoknak nem, kivált, kik büszke, régi
Nagy népeknek csak poroszló-cselédi!
Ne sirassátok, ott virraszt vele,
Az örök, szent szabadság Istene!

Petőfi nemzetét ne féltse senki,
E név az örök diadalt jelenti.
Diadalt, mely befényli az eget,
Diadalt minden elbukás felett.
A gyáva kishitűség férfiatlan,
Én népem, higgy egy fénylő virradatban
E vad zúrben népek veszhetnek el,
Petőfi nemzetének élni kell!

AZ ÖREGSÉG ÚTJÁN

(Temesvárt, a repatriálások idején.)

Az ismerősök mind magamra hagynak.
Hiába, a halál nagy úr,
Csatlósai vígan aratnak
Körüitem szakadatlanul.
Ma erre törnek, holnap arra,
S egyszer csak azon ébrednek:
Hogy elhagy minden jóbarátom,
S árván itt egymagam leszek!

A régi, meghitt, ösmerős fasorba
— Ha néha arra tévedek, —
Mind gyérebben szállnak mosolygva
Rám ösmerős tekintetek.
Az utcákon idegen arcok
Sötétlenek már csak felém...
Ez a világ itt, ez a város
Maholnap ah, nem az enyém.

Sokszor van úgy, hogy — félig öntudatlan, —
— S ez engem mindig megvisel, —
Gyász-névsort olvasok magamban:
„Már ez is elment, ez is el!“
Kétségbe ejtne árvaságom,
Ha lelkembe nem égne itt:
Valami szent, legyőzhetetlen,
Egetverő husvétii hit!

A hit, hogy a letarlott téli tájon
Lesz még tavasz, virágos ág.
Hogy Isten él, s ezer halálon
Keresztül is husvétot ad!...
Én hiszek a föltámadásban.
Eljő — dies irae, — a nap:
Mely nekem annyi jóbarátot,
Atyafit, testvért visszaad!

CSAK MEGVIRRAD!

Bűn nekünk gyáván csüggedoznünk,
 Véreim, szétszórt magyarok!
 Miránk egy közös ezredévének
 Tanulság-özöne ragyog.
 Az Isten sokszor megkisértett,
 Megpróbált minket ez alatt
 Az ezredév alatt!

Most vad tatárcsordák nyomában,
 Földünk felett fű sem maradt...
 S hány hullt el, hősök nemzedéke,
 Népiirtó, bős csaták alatt?!
 Kihamvadón hányszor utolsót
 Lobbant reménység-csillagunk...
 — Mégis csak megvagyunk!

Majd birkózásunk a törökkel
 Bízattva nézte Napnyugat,
 S mi másfél század rabságával

Fizettük bámész tapsukat!
 Dicsőségünkben osztakoztak,
 S a bút, a bajt hordtuk magunk...
 — Mégis csak megvagyunk!

Sorsunk kezünkbe hányszor adta
 Szabadság-harcok zászlaját.
 S hullottak már ártatlanul ránk,
 Csillagtalan vak éjszakák.
 Bujdosóink csüggedt dalában
 Sírt már a halotti dalunk...
 — Mégis csak megvagyunk!

Testvéri-harcok gyász tusáján:
 Hányszor emésztődtünk agyon.
 Hányszor lett dús prédája, — másnak:
 A magyar vér, magyar vagyon!
 Hányszor temettek már el azzal,
 Hogy soha föl nem támadunk...
 — Mégis csak megvagyunk!

...Bűn nekünk gyáván csüggedoznünk.
 Véreim, szétszórt magyarok!
 Ezer évünk szent tüköréből
 Miránk más tanulság ragyog.
 Bizzál én népem csüggedetlen!
 Bár ránk szakadt megint az éj:
 Csak megvirrad, ne félj!

KARÁCSONY FELE

Már a mennyben mozgolódnak
 Maguk közt az angyalok:
 Készítgetnek sok sugárzó
 Karácsony-fa csillagot.
 Szárnyaikat próbálgatják,
 Ki hova száll: találgatják,
 Odafent az angyalok!

Hát a földön? -- hát mi köztünk?
 Bűnös, önző emberek:
 Egy kis testvér-szeretethez
 Készülget-é szívetek?
 Megtagadván bünt, világot,
 Érte aki földre szállott,
 S emberré lett értetek!

— Óh! búbájos, szent karácsony
 Szebb világok követe:

Aldásthintő angyalszárnyon
Mihozzánk is gyere be.
Gyermekeim bár megnőttek,
Ne felejtse ki ma se őket,
Szébb világok követe!

Adj nekünk e pogány korban:
Erős lelket, ép szívet,
Érdemetlen szolgáló-sorsban:
Bízva-bízó szent hitet,
Jobb jövőnkben, önmagunkban,
Betlehemi csillagunkban
Bízva-bízó szent hitet!

Hejh! karácsony, szép karácsony
Hozz nekem is valamit:
Földi legszebb álmodásom,
Hadd lássam, hogy közelít...
A szeretet szébb világa,
Elnyomottak igazsága:
Hadd lássam, hogy közelít!

RAKÓCZI

Rákóczi hajh, emlékezünk rád,
 S nevedre sírva fakadunk.
 Olyan sötétség vesz körül bennünket,
 — Mi elhagyott, elárvult nemzetünket, —
 Hogy rád tekintvén, fénylő csillagunk:
 Ma sírva fakadunk!

Rákóczi hajh, emlékezünk rád...
 ...Körültünk zászlók lengenek,
 Toborzók búgnak a tárogatókon...
 „Haza, Szabadság“ fénylik lobogódon,
 S „pro libertate“ együtt ég veled:
 Viharzó nemzeted!

Rákóczi hajh, emlékezünk rád...
 S sebeink úgy nem sajganak,
 És elfelejtjük ezer bús bajunkat. —
 Dicsőségtől ragyogó kuruc multak

Fénye reánk ma is gyógyítva hat,
S belőle hit fakad!

Hit, rendületlen, jobb jövőnkben...

— Hiába bal csillagzatod,

Most vagy mienk csak Isten-igazában,

Hőseink közt te legnagyobb hazátlan,

Most, hogy te nagy, hontalan bánatod

Rajtunk eláradott!...

Rákóczi hajh, emlékeziünk rád!...

— Most értünk meg csak Titeket,

Most, hogy Rodostóink megsokasodtak:

Sírunk-helyül, hazátlan magyaroknak.

S körülünk Márvány-tenger partja lett

Dél, észak és kelet!

S ma hűbben, mint valaha: érted

Kigyúl ím' büszkén a szívünk...

Nem lehet az, míg Isten van az égbe,

Hogy rab maradjon a Rákóczi népe,

Viharok zúdulhatnak ellenünk,

Mi el nem veszhetünk!

...Én nemzetem, föl a szívekkel!

Lesz még új husvét ünnepe,

Ujjong még daltól tárogatónk öble,

Nem, nem maradhatsz te így összetörve.

Gyászod lejár és letelik vele
Isten ítélete.

Ne félj, lesz még Rákóczi-napja!
Tűz csapkod ki a föld alól,
Vitéz kurucok porladó szívéből...
S tudom, megbékélt Istened az égből
Nagy multadért majd megint rádhajol,
S szent szívéhez karol!

BÁNATI MAGYAROK

Változik a világ képe,
Mit tagadnám, hajdanán:
Török törvény alatt élt itt
Valamelyik ősapám...
De nincs miért pironkodnom miatta,
Hitét, faját meg nem tagadta.
Sőt ily formán beszélt a béghez:
„Légy úr a birtokodba, tar!...
De nyelvemet, hitemet nem vehedd el,
Hadd éljek itt halálig hű szívemmel
Mint krisztusi igaz hitű magyar!”

Majd fordult a világ egyet,
S a szerencse is vele.
Szerb vitézek lettek úrrá
Valameddig idele...
De csak maradt itt akkor is magyarság,
Jó, végeken vitézkedett magyarság,

Közöttük tán épen az ősöm...
S becsülte egymást szerb, magyar,
Egymás fajával, hittel nem törődve:
Ez ősöm is úgy várt itt jobb időkre,
Mint zsoltáros hitű, kemény magyar!

Egyszakadás, földindulás,
A világ fordult megint.
Ez a föld ma Románia,
E világi sor szerint...
S most rajtam a sor, rám került a próba,
Megállani itt úgy, fajtámra, szómra:
Húnek, magyarnak, mint az ősök,
Kiknek itt sorsosuk vagyok...
— Testvéreim, úgy áldjon meg az Isten
Bennünket, ahogy élünk-halunk itten:
Mi is, mint hű és igaz magyarok!

AZ ÖRÖKKÉVALÓ DAL

Nótás nemzet volt mindig a magyar,
Ajkán, szívében otthon volt a dal.
Turul madárral, ez szállt vele végig:
Ural síkjától Kárpátok tövéig.
Népvándorlások véres viharában,
Holott más népek napja lehajolt:
Megtartó talizmánja dala volt! —

Lehel kürtjéből ez esorgott alá,
Árpád hada szomjún míg hallgatá.
Ez járt velök honszerző, hős csatákon,
Ezzel enyhültek mágnium áldomáson.
Vidám kupák felett vitézi ének...
Sőt ha balul lett is a viadal:
Búját is dalba sírta a magyar!

S hadak elültén, békék évadán:
Nótafa nőtt minden magyar tanyán.

Népünk lelke virult ki a regősben,
 Lantos diákban, kobzos hegedősben.
 Dalos szerelmünk virágénekétől
 Borult virágba ezer kikelet,
 A délibábos rónaság felett!

— Kárhozatunk lön zord idők alatt:
 Mikor dalolnunk sem volt már szabad.
 Eltörték a kuruc tárogatóját
 De tört öblén tovább éltek a nóták.
 Örökéletű lelke van a dalnak!...
 Ennek babérja a legszebb babér,
 Sohsem hal meg, ki a dalában él.

Szabad hazában*) a dal is szabad...
 Bontsd ki hát tiszta, fénylő szárnyadat
 Mi ősi szép dalunk... Ne csüggedezzél,
 Te örök tavaszodra nem jöhet tél!
 Csattogj szabadon, büszkén fel az égig,
 Hirdesd nekünk az örökéletet...
 Ha sírva is: hadd vígadunk veled!

*) Szuggerálni próbáltam legalább, bár az ellenkezője volt igaz. „De Puchheim kardja szívemnek szegezve. Félig se mertem azt kimondani.” (Arany). Sz. M.

TARTALOMJEGYZÉK.

I. Álmodok. Őszi hangulatok.

	Lap		Lap
Száll, száll az idő —	9	Aratás idején — — —	29
Ákácfa-virágzás idején	10	Virágos akácfa — —	30
Debrecenben — — —	12	Okoskodók — — — —	31
Az öreg hegedős — —	13	Pacsirtaszó — — — —	33
Jóslat — — — — —	15	Önbiztatás — — — —	35
Őseim nyomán — —	16	Születésem napján —	37
A magyar nóta — —	18	Őszi tájon — — — —	39
Ha visszatekintek . . .	19	Sárga levél — — — —	41
Vigyázz a dalra — —	20	Üres madárfészkek — —	43
Május — — — — —	21	Megváltók a földön —	45
Hazafelé . . . — — —	23	Karácsonykor — — —	46
Nézem a naplementét —	25	Másvilág — — — —	48
A Tisza partján — —	27		

II. Háborús időnkől.

Tünődés — — — — —	53	Háborús karácsony —	60
A kereszt — — — — —	55	Hajh betlehemi angya-	
A szomorú-könyűk — —	58	lok ti . . . — — —	62
Világháború — — —	59	Elég volt már . . . — —	63

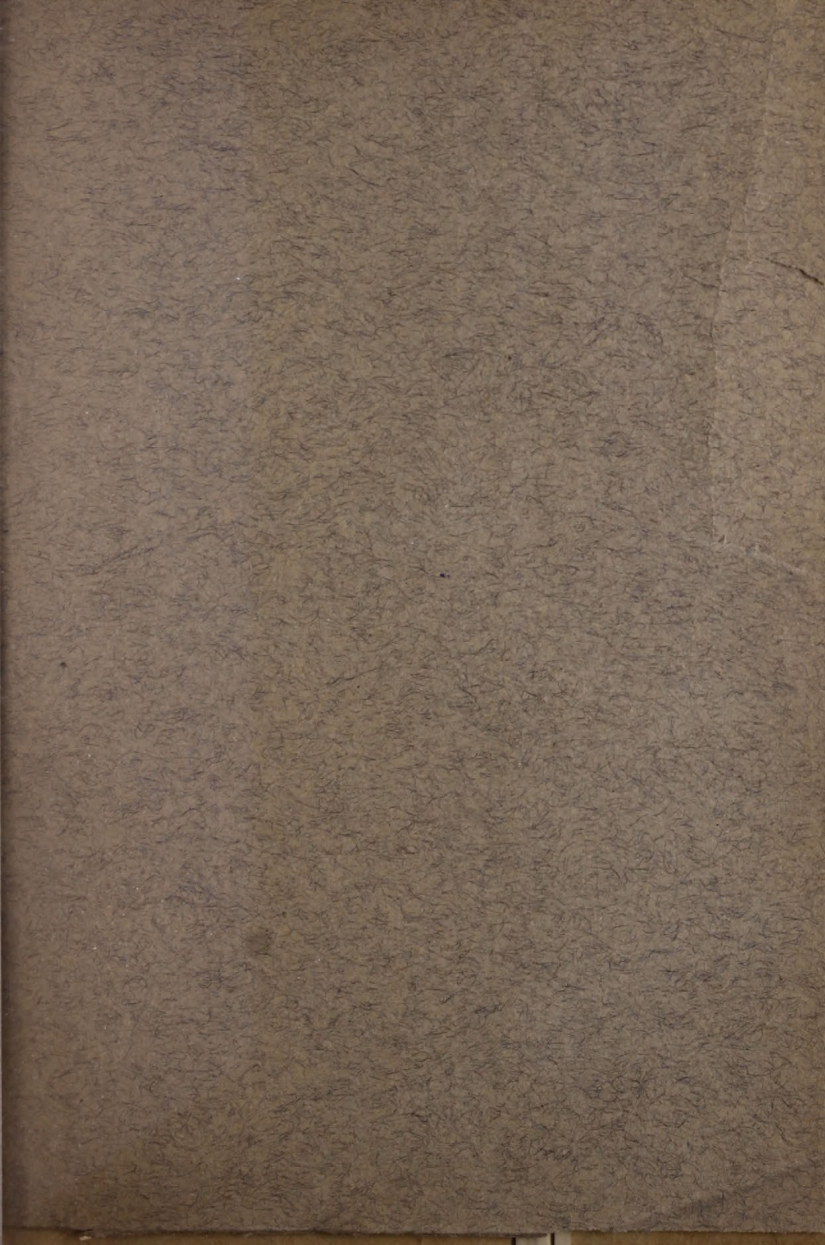
III. Hódolás, emlékezés.

	Lap		Lap
Arany János születése		hályra — — — —	73
százados ünnepén —	67	Petőfi lelke — — —	76
Emlékezés Tompa Mi-			

IV. Hajótörés után. Idegen világban.

Nehéz időkben — —	81	Petőfi nemzete — —	93
Hajótöröttek — — —	83	Az öregség útján — —	95
János vallástétele Jézus		Csak megvirrad! — —	97
iránt — — — — —	85	Karácsony felé — —	99
Az árva legendája —	87	Rákóczi — — — — —	101
LXXIX ik zsoltár — —	89	Bánáti magyarok —	104
Veszteségek — — —	92	Az örökkévaló dal —	106

SYLVESTER NYOMDAI MŰINTÉZET
TAHITÓTFALU

